

دانشکده تربیت بدنی و علوم ورزشی

عنوان نشست: چالش‌های فراروی توسعه ورزش همگانی در کشور

شناسنامه نشست	
واحد برگزارکننده نشست:	دانشکده تربیت بدنی و علوم ورزشی
مسئول نشست:	دکتر حبیب هنری (عضو هیئت علمی دانشگاه علامه طباطبائی)
تاریخ برگزاری نشست:	۱۳۹۴/۳/۲۶
اعضای هیئت علمی:	اعضای هیئت علمی دانشکده تربیت بدنی دانشگاه علامه طباطبائی، آقای دکتر قره (رئیس دانشگاه پیام نور استان البرز و قم)، خانم دکتر صفاری (عضو هیئت علمی تربیت مدرس)، آقای دکتر سوری (عضو هیئت علمی دانشگاه تهران)، آقای دکتر سجاد احمدی‌زاد (عضو هیئت علمی دانشگاه شهید بهشتی)، دکتر فرشاد تجاری (عضو هیئت علمی دانشگاه آزاد)، دکتر هنرور (عضو هیئت علمی دانشگاه خواجه نصیرالدین طوسی)، دکتر حجت الله دارابی (عضو هیئت علمی دانشگاه هنر)

شناسنامه نشست	
دکتر سید عبدالحمید احمدی (معاون آموزش، پژوهش و فرهنگی وزارت ورزش و جوانان)، دکتر غلامرضا شعبانی بهار (معاون ورزش همگانی وزارت ورزش و جوانان)، خانم رباب شهریان (معاون ورزش بانوان وزارت ورزش و جوانان)، دکتر رضا قراخانو (رئیس پژوهشگاه تربیت بدنی و علوم ورزشی)، معاونین سازمان ورزش شهرداری.	نمایندگان دستگاه‌های اجرایی مرتبط:
راهکارهای همگانی کردن ورزش در کشور	مسئله محوری نشست:
وزارت ورزش و جوانان، فدراسیون ورزش همگانی، سازمان ورزش شهرداری، دستگاه‌های موازی و متولی ورزش همگانی.	سازمان‌های هدف توصیه سیاستی:

در جامعه ما، فضای حاکم بر ورزش به گونه‌ای است که آنچه بیشتر در ذهن نقش می‌بندد، بعد قهرمانی آن است. توجه بیش از اندازه به کسب مدال و مقام و از طریق آن، دستیابی به ثروت، شهرت و اعتبار اجتماعی منجر به اندیشه ماکیاولیسم ورزشی خواهد شد. در سال‌های اولیه پس از انقلاب به جنبه همگانی ورزش توجه بیشتری می‌شد و رویکرد ورزش همگانی مقامات ورزش کشور را بر آن داشت تا اعلام شود: «ورزش باید در جهتی سوق داده شود که ورزش قهرمانی نتیجه و ثمره ورزش همگانی باشد». اما در سال‌های اخیر توجه به ورزش قهرمانی، بیش از هر چیز، نشان‌دهنده افراط و تفریطی است که در عرصه ورزش دچار آن شده‌ایم و هنوز هم بیشترین تبلیغات در جهت ورزش قهرمانی به کار می‌رود و برنامه مشخصی برای عمومی کردن ورزش اجرا نشده است؛ بدین منظور اولین نشست تخصصی «چالش‌های فراروی توسعه ورزش همگانی در کشور» به منظور ارتباط مؤثر، علمی و کاربردی دانشگاه‌ها با دولت، با حضور اعضای هیئت علمی شاخص تربیت بدنی و علوم ورزشی و نمایندگان دستگاه‌های اجرایی مرتبط برگزار شد. در این نشست به اهمیت ورزش همگانی و نقش دستگاه‌های مختلف کشور در این خصوص، غفلت جامعه ورزش از اصل ورزش همگانی و راهکارهای همگانی کردن آن در کشور پرداخته شد. با توجه به مباحث مطرح‌شده، آنچه

که به عنوان چالش در این حوزه تلقی می‌شود، نگاه‌های بخشی و عدم اولویت برای توسعه ورزش همگانی در کلیه دستگاه‌های متولی و تأثیرگذار است. از آنجایی که ورزش همگانی می‌تواند بر نظام سلامت جامعه تأثیر بسزایی گذارد، مباحث بسیار زیادی صورت گرفت که نتایج و ماحصل بحث‌ها در توصیه‌های سیاستی ذیل آمده است.

توصیه‌های سیاستی

الف- اصلاح ساختارها و دستگاه‌های متولی ورزش همگانی

۱. تحقق توسعه در ساختار دستگاه‌های اجرایی متولی ورزش همگانی، نیازمند شناخت مشکلات و چالش‌هاست. شناخت مشکلات نیز با روش‌های علمی و تعامل با نهادهای علمی میسر است.

ورزش همگانی به‌مثابه چالش اساسی در کشور، نیازمند تعاملات بیشتر و ایجاد ساختارهای جایگزین است و مهم‌تر آنکه نیازمند به‌باور و اعتقاد عمیق به ورزش همگانی در بطن دولت است؛ لذا گام‌های برشمرده برای تحقق توسعه در ورزش همگانی، سامان‌دهی نظام فرهنگی ورزش، توجه به اصلاحات ساختاری که مستلزم شناخت چالش‌هاست، تعامل مستمر دولت و دستگاه‌های قانون‌گذار و اجرایی با مراکز علمی و دانشگاهی به‌گونه‌ای اثربخش و در نهایت، ایجاد نظام ورزش برای هم‌افزایی متخصصان امر ورزش در توسعه ورزش همگانی کشور است.

۲. سند جامع سلامت از غنای مناسبی برخوردار است که باعث مباهات نظام و دولت است، ولیکن از آنجایی که ورزش و فعالیت جسمانی به‌مثابه یک اصل مهم و در دنیا، برای پیشگیری و درمان پذیرفته شده است، شایسته است در بازنگری سند مذکور، ورزش و فعالیت‌های حرکتی به‌مثابه عنصر تشکیل‌دهنده سلامت و پیشگیری و درمان در نظر گرفته شود. در این خصوص پیشنهاد می‌شود:

۱. در مبانی ارزشی سند، آیات قرآن، احادیث، تأکید علمای دینی و آموزه‌های اسلامی بر سلامت بدن از طریق حرکت، نیز افزوده شود.

۲. چگونگی تعامل و همکاری میان وزارت بهداشت و درمان، با وزارت ورزش و جوانان و سایر نهادهای مرتبط با ورزش به‌روشنی مشخص شود.
۳. در جهت‌گیری‌های کلی، علاوه بر پیوست‌های فرهنگی در گسترش و حفظ سلامت، از پیوست‌های فعالیت‌های حرکتی و ورزش به‌مثابه عنصر تأثیرگذار، نام برده شود.
۴. در بخش «سیاست‌ها؛ توسعه و تسهیل»، امکان فعالیت‌های جسمانی نیز اضافه شود.
۵. فعالیت‌های حرکتی و ورزش در پیشگیری و درمان لحاظ شود.
۶. در تدوین فرم‌های سلامت‌محور با رویکرد ورزش و فعالیت‌های حرکتی اشاره شود.
۳. با توجه به اینکه هزینه در ورزش، سرمایه‌گذاری برای سلامت جامعه و همچنین افزایش نشاط و بسیاری از عوامل اثرگذار فردی است و می‌تواند منجر به کارایی بهتر کارکنان، تعامل بهتر مردم با یکدیگر و بهره‌وری بالای آنان در کلیه سنین و اقشار شود، می‌بایست در سهم ورزش همگانی از بودجه کشور و وزارت ورزش، بایستی به‌طور جدی مورد بازنگری و تفقد قرار گیرد.
۴. دولت و مجلس شورای اسلامی همسو با تعمیق و گسترش سلامت جامعه، با تصویب و اجرای قوانین مؤثر درخصوص مکلف ساختن دستگاه‌های خصوصی به هزینه در حوزه ورزش همگانی و همچنین سهم ویژه از درآمدهای حاصل از دخانیات در کشور، می‌توانند در جهت توسعه ورزش همگانی مؤثر باشند.
۵. با توجه به اهمیت ویژه‌ای که دولت یازدهم برای سلامت و بهداشت جامعه قائل است، شایسته است دو دستگاه تأثیرگذار وزارت بهداشت و وزارت ورزش، با تدوین برنامه‌های مشترک و جامع، به موضوع همگانی کردن ورزش بپردازند.
۶. گسترش، حمایت و هدایت سازمان‌های مردم‌نهاد (NGO) (در خصوص ورزش همگانی از راهکارهای اساسی برای توسعه ورزش در جامعه است؛ بنابراین تدوین قوانین شفاف و تسهیل‌کننده در این خصوص، می‌تواند بخش خصوصی را با کمترین دغدغه و بالاترین انگیزه به سوی این امر مهم رهنمون سازد.

۷. توجه به حوزه گردشگری ورزشی، می‌تواند در توسعه فرهنگ ورزش همگانی و ایجاد انگیزه‌های درونی و بیرونی جامعه، مؤثر باشد. این موضوع نیازمند حمایت مستقیم و غیرمستقیم دستگاه‌های مسئول است؛ بنابراین پیشنهاد می‌شود دستگاه‌های متولی با برنامه‌ریزی دقیق به سوی راهکارهای جدید و اجرایی در این خصوص گام بردارند.

۸. با توجه به اهمیت ورزش همگانی، شایسته است سهم دستگاه‌های دولتی و خصوصی به لحاظ اعتبارات مشخص، جهت اجرایی شدن آن به صورت لایحه و در نهایت قانون تبدیل شود تا شاید در کوتاه‌مدت و میان‌مدت شاهد گام‌های مؤثری در خصوص توسعه ورزش همگانی در کشور باشیم.

ب - اصلاح رویکردهای فرهنگی و آموزشی برای مواجهه با ورزش همگانی

۱. با عنایت به تأکید مقام معظم رهبری به انجام ورزش و فعالیت و همچنین عمل ایشان به این مهم در زندگی روزانه، معظم‌له، الگویی بسیار خوبی برای مردم و به‌ویژه روحانیون محترم است. روحانیون با تأثیر بسزای دینی، اخلاقی و فرهنگی بر جامعه، شایسته است در کنار همه موضوعات، مردم را به ورزش که همان امر به معروف است، رهنمون سازند.

۲. به علّت نبود آگاهی‌های لازم از فواید ورزش همگانی و فعالیت‌های جسمانی، می‌بایست این مهم از بدو دوران ابتدایی در محتوای دروس قرار گیرد و با آموزش معلمان در این زمینه، برنامه‌ریزی‌هایی در جهت تکمیل اوقات فراغت در مدارس صورت گیرد.

۳. اگر امر به ورزش به‌مثابه امر به معروف سرلوحه قرار گیرد، انتظام‌بخشی و مکلف ساختن دولت به کلیه دستگاه‌های ذیربط برای پرداختن به این امر مهم و هزینه کردن در آن و شرکت مؤثر و همه‌جانبه در برنامه‌ریزی‌ها زیر چتر وزارت ورزش، قدمی مناسب برای توسعه ورزش همگانی خواهد بود.

۴. تغییر در رفتار و فرهنگ مردم در خصوص توجه به ورزش همگانی، نیازمند زمان

است؛ بنابراین پیشنهاد می‌شود برای رسیدن جایگاه مطلوب در این زمینه، نقش صداوسیما و حتی سینما را در این خصوص از نظر دور نداریم؛ لذا پیشنهاد می‌شود کارگروه‌هایی در این باره، به‌طور جدی و عملیاتی به ورزش همگانی - نه قهرمانی که در حال حاضر پوشش داده می‌شود - پردازند.

ج- مبانی توسعه ورزش همگانی و همگانی کردن ورزش

۱. در تعریف مفاهیم و فلسفه فعالیت بدنی در رابطه با Sport for all در معنی عام در نظر گرفته می‌شود و آن را به «ورزش همگانی» تعریف می‌کنند. پیشنهاد می‌شود که از اصطلاح «ورزش برای همه» در این مورد بهره گرفته شود.
۲. جایگزینی واژه SWP یا سلامت ادراک شده به جای GDP که فقط در اثر شرکت در فعالیت ورزشی افزایش می‌یابد، توصیه می‌شود. براساس داده‌ها احساس شادی و خوشبختی در میان مردم کشورهای که رقابت‌های ورزشی در میان آن‌ها وجود دارد، بیشتر از میزان این احساس کشورهای است که تحرک لازم در بین مردم وجود ندارد؛ بنابراین برای بالا بردن نگرش مثبت به زندگی و امید به زندگی، گنجاندن فعالیت‌های ورزشی در زندگی روزمره مردم به بالا بردن شاخص مذکور کمک خواهد کرد.
۳. ورزش همگانی موجب افزایش کیفیت زندگی و ارتقای شیوه زندگی سالم برای همه گروه‌های اجتماعی و همه سنین و هر دو جنس و با هر سطح توانایی است. افزایش مشارکت افراد جامعه در حوزه ورزش همگانی به کاهش و صرفه‌جویی در هزینه مستقیم مراقبت از بیماری‌های ناشی از کم‌تحرکی از جمله بیماری‌های قلبی - عروقی، دیابت، چاقی، سرطان، پوکی استخوان و اختلالات روانی و ... منجر خواهد شد.
۴. ورزش همگانی پدیده‌ای چندبعدی است که تأثیرات عدیده‌ای در سطوح خرد (فردی)، میانی (گروهی) و کلان (اجتماعی و توسعه‌ای) دارد و نیازمند به فرهنگ‌سازی و توسعه منابع انسانی است؛ بنابراین این پدیده از یک طرف نیازمند مهیاسازی پیش‌زمینه‌های اجرایی خاصی است و از طرفی دارای آثار انکارناپذیری بر جامعه هدف و مخاطبین خود دارد.

د- رویکردهای آینده به ورزش همگانی

۱. ورزش همگانی باید شرایطی برای لذت‌بردن از فعالیت جسمانی ایجاد کند و شادابی و نشاط را به همراه داشته باشد؛ بنابراین در برنامه‌ریزی اوقات فراغت جامعه، به‌طور رسمی و غیررسمی باید به لذت‌بخش‌بودن برنامه‌های ورزش همگانی توجه بیش از پیش صورت گیرد.
۲. الگوسازی و دانش‌افزایی از شیوه‌های نشر ورزش همگانی است و این امر می‌تواند شامل افراد شاخص سیاسی، مذهبی، ورزشی، علمی، اجتماعی، فرهنگی و ... باشد که جدیت آن به‌ویژه از سوی دولت‌مردان بر انجام برخی فعالیت‌های روزانه به همراه فعالیت‌های جسمانی و گنجاندن آن در برنامه‌های اوقات فراغت، می‌تواند تأثیر بسزایی در این خصوص بر جامعه بگذارد.
۳. آمارهای ناقص و قدیمی در خصوص میزان فعالیت ورزشی مردم در کلان‌شهرها، شهرها و روستاها، همچنین وضعیت آن در بین اقشار مختلف، سنین متفاوت و زنان و مردان باعث شده که برنامه‌ریزان و سیاست‌گذاران در این خصوص نتوانند تصمیمات صحیح، به موقع و همه‌جانبه اتخاذ کنند؛ بنابراین پیشنهاد می‌شود با هماهنگی وزارت ورزش و مرکز آمار ایران، در کنار جمع‌آوری داده‌های نفوس، به سؤالاتی در خصوص میزان و نوع ورزش، نوع ورزشی، علایق و نیازهای ورزشی، علت ورزش کردن و ورزش نکردن آنان، موانع عدم اختصاص اوقات فراغت به ورزش و ... پرداخته شود.
۴. جایگزینی رفتارهای مطلوب و عادات روزمره به فعالیت‌های حرکتی، نیازمند فرهنگ‌سازی همه‌جانبه برای پرداختن مردم به این امر است. هزینه کردن در این خصوص و گنجاندن ورزش در سبد برنامه‌ها و هزینه هر خانواده، عزم و همراهی کلیه دستگاه‌های دولتی و خصوصی را می‌طلبد و این موضوعی نیست که تنها وزارت ورزش متولی آن باشد. بلکه وزارت ورزش در مقام هماهنگ‌کننده دستگاه‌های اجرایی می‌تواند این مسائل را دنبال کند.

- تأکید بر ادامه و استمرار چنین نشست‌هایی از سوی دانشگاه‌ها و طرح سؤالات و مشکلات مبتلابه از سوی دولت و پرداختن موضوع و ارائه راهکارهای اجرایی در این جلسات، از نکات قابل توجه شرکت کنندگان دانشگاهی و دستگاه‌های اجرایی بود.
- ایجاد کارگروه‌های دائمی و مشترک بین دانشگاه‌ها و دستگاه‌های اجرایی از جمله وزارت ورزش برای طرح مسائل، بررسی و ارائه طریق، می‌تواند در حل مشکلات و چالش‌های فراروی دولت در این زمینه مؤثر و کارساز باشد.